

„EDINOST“

izhaja dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 1. uri popoldne.

„Edinost“ stane:

za vse leto gl. 6.—; izven Avst. 9.— gl.
za polu leta 3.—; „ 4.50 —
za četrt leta 1.50; „ 2.25 —
Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 5 nov., v Gorici in v Ajdovščini po 4 nov.
Na naročbe brez priložene naročilne se upravišтво ne ozira.

EDINOST

Vsi dopisi se pošiljajo uredništvu v ulici Carintia št. 28. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Oglas in oznanila se račune po 7 nov. vrstica v petiti; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor bi ga obseglo navadnih vrstic.

Poslana, javne zahvale, osmrtnice itd. se račune po pogodbi.

Naročnino, reklamacije in inserate prejema upravišтво v ulici Carintia 28. Odprište reklamacije so proste poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

*V edinost je moč.

Vabilo na naročbo.

Prestopili smo z novim letom v XIV. tečaj našega glasila. — Trinajst let smo se borili za narodne pravice primorskih Slovencev in kolikor je bilo v našej moči, izpolnjevali smo vestno svojo nalogo. Naš položaj je resen, kajti tujci smo na lastnej zemlji! Uvažite to, sorojaki, ter ostanite nam zvesti in točni naročniki, ker brez izdatnih denarnih sredstev nam je nemogoče vršiti naš program. — Glasilo našega društva ne deluje v sebične svrhe, temveč v probujenje narodne zavesti. Kolikor več se širi naš list med rodoljubim, toliko sigurnej nam je uspeh našega dela.

„Edinost“ stane:

za vse leto . . . . . gl. 6.—
za pol leta . . . . . gl. 3.—
za četrt leta . . . . . gl. 1.50

Okoličanom v prevdarek.

IV.

Marsikomu, čitajočemu to razpravo, se bodo naša izvajanja in posledice zdele neverjetne. Ali kdor pozna razmere slovenskih okoličanov Trsta, kakor jih poznaje pisec teh vrstic, ki sam mej njimi živi in trpi, pritrtil mu bo.

Pomislimo samo na škodo, ki so nam jo povzročili tržaški Lahoni s tem, da so pred nekoliko leti najboljši kos okolice združili z mestom, da jo sedaj lahko po svoje obkloadajo ter ves dobiček porabljaajo v svoje pošiljanjujoče namene. Ako bi okoličani k temu ne privolili, temveč se odločno temu uprli ali vsaj tirjali dobroto za dobroto, bi gotovo sedaj ne želi toliko ne-hvaležnosti. Mirna in blagovoljna čut okoličana ni tedaj nasprotovala, niti ničesa tirjala — sedaj se jim mestjani lahko rugajo, nazivljajoč jih neumne „baukole“ in „ščave“. O dovolitvi narodnega šolstva,

ali o zagotovitvi, da bodo tudi okoličani imeli svoj delež v mestnih službah ter da se bodo tudi na njih sinove nekoliko bolj oziralo, o temu ni ne duha ne sluha. Lahki silijo nam „iz hvaležnosti“ svoj jezik v naše učilnice; odločno se upirajo, ako slovenski očetje v mestu (— in zadnjih število je po razširitvi mestnega pomerja uprav po okoličanih izdatno narastlo —) prosijo za jedno samo slov. šolo za najmanj 3000 slovenskih mestnih otrok; mestne službe so vse zasedane po živih Lahončih, ali o slovenskeje pošteneje dušici ne sme v mestnej hiši biti niti govora; naravno je, da se mora z Slovencei v okolici laški uradovati; zgodi se celo, da ti vrata pokazujejo v mestnej hiši, ako slovenski zineš, razun v slučaju, če jim prineseš pošten denar — za tolike dobrote; kmalu bo de prišel tudi čas, ko bodo magistratni biriči v okolici, zloglasni „kapovile“, sami Kalabreži ter bode okoličan prisiljen si nastavit in plačati posebne tolmače, da mu preberejo in raztolmačijo magistratne ukaze in pozive, pisane v visokej laščini!

In kdo je tega kriv, da se nahajamo na takej stopinji teptanja in zaničevanja? Položimo roko na srce in recimo: mea culpa!

Ni možno storiti, da bode nestorjeno, kar smo uže spolnili. Popravimo pa lahko naše došedanje delo s tem, da se odločimo od sedaj naprej drugačji vesti ter gledati, da zgubljeno zopet pridobimo ter popravimo to, kar smo zagrešili.

Pri tem pa ne smemo držati roke križem ter delati po načinu onega očeta, kateremu je padel sin v jamo, oče je pa stal tik jame ter kričal v temno noč: „pomagajte, pomagajte!“, ne da bi sam na kaj takega mislil. Ni še vse zgubljeno; še se da marsikaj oteti sovražnikovej sili; — dokler je v našem telesu duh, imamo še vedno pravice upati do živjenja; marsikateri je izmed vas oče nežnih otrok, kojim so še neznani živjenja bôji ter ni v njih še razvita čut rodoljubja, ki še ne pozna-

vajo veljave omike na podlagi materinega jezika. V teh bitjih glejmo, da zažgemo iskro domoljubja ter vzbudimo ljubezen do našega jezika, naših običajev, prave omike in s tem ljubezen do nas samih. Skrbeli bodemo s tem, da naši otroci postanejo tudi značajni ter si vzgojili — vredne potomce. In, komu ni pred vsem na srečo vzgoja in blagor lastnih otrok? Trdosrčen in hudobnež, dà hudodelec je oni, ki nima skrbi do svoje lastne dece, ki pušča, da se mu spridi, da si jo drugi pridobe in jo demoralizujejo; neznajčnej je oni, ki mirno gleda, ali celo sam sili v to, da njegovi otroci zahajajo v tujenarodne šole, da se izobražujejo in odgajajo v tujem jeziku, da se uče drugonarodnemu jeziku in navadam. Enak otrok, kakor skušnja uči, ne postane nič kaj prida. Dečki, ki so iz majhnih let zahali v laške šole, navadno se nasrkajo laškega duha; ko nekoliko odrastejo ter zahajajo v šolo z drugimi mestnimi gospodiči, nalezejo se čudnega duha in misli, radi bi se ponašali, postajejo ti počasi slični mestnim gizdalinom, govore ti „laščino“ — lastne stariše pa preradi prezirajo; sram jih je celo, da je njih oče „mandrijar“ (okoličan), da nosi celo kratke hlače, da še vedno z njimi slovenski govori; zgodi se ne prerediti, da okoličanski v laških šolah vzgojeni sin lastnega očeta psuje z — „ščavom“, „baukolom“ itd.!

Slovenski očetje v okolici! Vam li diši takšen sad svoje lastne gmote? Vas li v srečo ne zaskeli, ko vidite pohabljenost lastnih otrok, ko na lastne ušesa čujete, kako vas celo preklinjajo v tujej laščini, v onem jeziku, kateremu se učiti ste jih v slabem svojem prepričanju sami silili? Zamorjena mora pač biti vaša vest, ako vam prvi enačih, rekeli bi, vsakdanjih prizorih, ničesa ne očita! Slepí morate biti, ako iz teh prizorov ne uvidite koristi lastnega jezika in navad; od vas je izginola vsaka značajnost in vestnost, ako še vedno ravnodušno in mirno prena-

šate vsakdanje krivice ter pomagata celo lastnemu sovražniku, da vam deco raznaroduje in spriduje.

Pred seboj imamo sad lastne nekrbnosti in malomarnosti v narodnem obziru; ista malomarnost ne donša nam samo materialne škode; ona nam je pogubna tudi v duševnem obziru.

Lahi s tem, da nas raznarodujejo, vsiljujoč nam svoj jezik in navade, hočejo pred vsem doseči, da slovenski okoličan ostane neuk in neomikan!

Zdrava pamet vsakomur pravi, da se ni mogoče dobro omikati in izobražiti, ako ne na podlagi materinega jezika. Saj ni naroda na svetu, da bi v svojih šolah ne skrbel pred za poduk v lastnem jeziku, dobro vedoč, da mu šola drugačji ne donša nikake koristi. Mestni magistrat dela na vse kriplje, potem ko je od vzsel okoličanom uže toliko predpravil, da se iztira slovenski, okoličanom edino umevni jezik, iz šol. V Skednji, v Rojanu, v Barkovljah vstanovil jim je laške šole in isto preti storiti tudi drugod po okolici.

Kakih koristi nam pač prinašajo te šole, ako se v njih slovenske otroke sili, da zabijo celo moliti Vsemogočnega Stvarnika v svojem jeziku ter se jim veli, naj sklepetajo v laščini: „padre nostro itd.“ ter se bode sečasom opustilo še to klepetanje.

Otrok, dokončavši štiri-ali petletno šolo, — ni za nikako duševno rabo. V njem se ni vžgala ljubezen do materinega jezika, niti do učenja; lahonski učitelj v šoli mu je celo velel, naj sovraži svoj jezik — po petletnem obiskovanju šole zgodi se šestokrat, da tak okoličanski deček ali deklica niti ne zna čitati, niti pisati. Zgubljena zlata mladostna leta!

A kdo je temu kriv, ako ne uprav naša malomarnost in nezavednost? Voda nam je uže pri goltancu in preti nas poplaviti, a še se nočemo rešiti, akoprav imamo poleg sebe rešilno ladjico: narodno zavednost! L.

PODLISTEK.

Iz Braziliije -- nazaj v Trst.
(Po dnevniku Andreja Kalca.)

O raznih priložnostih odsvetovali smo našim rojakom, naj se ne dajo pregovoriti sebičnim agentom, kateri so v lastni denarni dobiček — obečali izseljencem zlaté goré onkraj morja, — toda ogromna večina lahkovernežev prepričala se je, da je bila prodana. Pisal nam je nedavno v tem smislu barkovljanski izseljenec pismo iz Braziliije, katero smo polnoglasno objavili, toda niti to pismo, katero je tako živo slikalo bédno prevarjenega ljudstva, ni moglo ovreči trdnega sklepa drugih nesrečnejev, kateri so silili v svojo nesrečo v daljno Ameriko. Nesrečnež okoličan, katerega so tudi zaslepili brezvestni agentje, beležil je ves čas svoje vožnje na parniku „Helios“ iz Trsta do Braziliije vse zanimivejšje dogodke ter točno nastavljal svoj dnevnik na ptujem svetu. Iz prijaznosti odstopil nam je svoj dnevnik, katerega objavljamo v nastopnih vrstah.

Našim čitateljem je uže znano, da je odpotovalo dne 25. oktobra 380 oseb —

Furlanov in Slovencev — z parnikom „Helios“. Štiri tedno trajajoča vožnja bila je brez nezgode, ljudje so bili — v kljub nekoliko deževnih dnij — vedno veseli in dobre volje. Hrana na brodu je bila dobra in vina dovelj. Beda je začela šele, ko so izseljenci stopili na novi svet, na svojevolojno izbrano novo „domovino“. Pustimo zatorej, da govori od te dobe naprej naš prijatelj.

V četrtek, 22. nov. 1888.

Zadnji dan našega popotovanja. Nebo oblačno, morje mirno. Težko smo uže pričakovali ure in dné, da se rešimo iz ječe — iz parnika na kopno.

V petek, 23. nov. 1888.

Ob 9. uri d. p. dospeli smo v pristanišče Rio de Janeiro. Ob 2. uri popoldne prišli so na brod naši rablji, katere smo zmatrali tedaj za naše angelje — rešitelje; bili so v našo nesrečo angelji, katere je Bog zavrgel ter jih spremeni v zlodeje. Akoprav nam je bilo prej rečeno, da bomo imeli dva dni počitka po dolgotrajnej vožnji, vkažejo nam uže okolo 3. ure pp., naj se ukreamo v male barke. Z veseljem smo sledili ukazu, kajti prepričani smo bili, da začne sedaj za nas boljše

življenje. Odpeljejo nas na takozvano „Isola di fiori“. To ime je sicer lepo, a da bi vi znali, kakšen hrib je to, rekli bi: to je „Isola delle fiere“, kajti prodajalo se je nas, bil je semenj z krščansko krvjo. Tu nam zapovejo, naj odpremo svojo prtlažo. da jo pregleda financa; potem nam je bilo rečeno, naj se podamo skupno v „gostilno“. Naravno je, da smo se vsi nadejali povžiti kaj boljšega, kakor smo imeli med vožnjo, za-to smo hiteli v določeno zgradbo. V tej takozvanej „gostilni“ pa je bil smrad, da človek, kateri dva dni ni ničesar povžil, tudi tretji dan v kljub gladu ne bi mogel niti najmanjšje stvarice jesti. Na vsakih vratih stala je oseba, podobna „beriču“; sleherni izmed nas dobil je pri vratih hlebček kruha, vreden poldrugí krajcar, potem smo se morali odkriti, da dobimo vsak svoj krožnik, vilice in žlico. „Beriči“ so nosili jedila na priproste mize. To ti je bila jed, da nisi vedel, da li je juha, v katerej so se kuhale krvave klobasice, ali kdo ve kakšen tvor. Bil je pa črn fižol z rižem, toda pripravljen na tak način, da ne bi ga bil mogel povžiti živ krst. Zatem smo dobili še vsak malo črne kave in med tem je navstala noč. (Dalje prih.)

Begunec.

Povest. Spisal Janez Koren.

I.

Zakrivljeno palico v roki,
za trakom pa šopek cvetic,
ko kralj po planini visoki
pohajam za trapom ovčic,
Simon Gregorič.

Bilo je v spomladi, v času carovanja mogočnega Napoleona. Solnco je bleščalo na vzhodu izza sinjih gora v jutranjej lepoti. Dvanajstletni pastirec Dreje stopa za čredo ovac iz vasi M. med zelenimi vrtovi in poljem, na katerih raste zdaj cvetoče, sadonosno drevje in prijetno duhteče cvetlice. Drobni ptički popevajo, skakljajo raz vejice na vejico in otrsajo srebrnoleskajočo roso. — Ves vesel pogovarja se pastirček z velikim sivim ovčarskim psom Kodrežem, kateri mu čuva čredo. Na ukaz njegov pripodi v stran zahajajo ali leno ovčico k čredi, češ: zdaj ni časa obirati in muliti zelene travice; idi z drugimi, da ne zaostaneš in se ne izgubiš. Takoj je v hitrih skokih pri pastirčku, obskakuje ga, dokler ga ne pogladi po kodrastej dlaki.

Minolo je skoraj dve uri, ko priženo Dreje čredo v Jankovec v ravnico na vi.

Politični pregled.

Notranje dežele.

V gališkem deželnem zboru je bil na dnevnem redu nov red za posle. O tem zakonskem predlogu se je vnela jako živa splošna razprava. Deželni poslanec Hausner je ta zakonski načrt ostro kritikoval. Rekel je, da je tak, kakoršnega je dotični odsek predložil deželnemu zboru, tako sestavljen, da gališki deželni zbor kompromituje pred vso Evropo. Dotični, ki so ga sestavljali, niso nikakor gledali, da bi dolžnosti in pravice spravili v sklad in zvezo; baš nasprotno, poslali bi po tem zakonu bili predani v oblast svojim gospodarjem. Dandanašnji pa, ko se socijalizem čedalje bolj širi, bi bilo jako nevarno dati takemu zakonu pravno moč; upor mej delavci in poslali bi bil tim silnejši, čim večjo oblast bi imeli gospodarji nad njimi. Z idejami in nazori našega veka se nikakor ne zлага naredba načrta, po kateri bi gospodar imel oblast posla tudi tepsti ter ga na tak način strahovati. Sploh je pa ves načrt sestavljen tako, da lahko služi v izgled slabo kodifikovanega zakona. Poslanec Hausner predlaga, naj se zakonski načrt povrne dotičnemu odseku, naj na novo proučava stvar ter ga popolnoma predela in predručaji. Tudi drugi poslanci so se izražali proti načrtu, privolili so pa, da se preide v podrobno razpravo ter da se tu popravi, kar je slabega. Ta predlog je večina vsprejela.

V češkem deželnem zboru so na dnevnem redu skoro izključljivo gospodarška vprašanja. Pretresajo se načrti o novih železnicah, za katere naj bi dežela dala iz svojih sredstev podporo. Mej drugim so razpravljali tudi o urejenji Vltavine struge v Pragi. Mestni zbor prosi namreč, naj deželni zbor dela na to, da se Vltavina struga tako uredi, da bode plovna tudi v Pragi. V ta namen bi morala državna vlada pospešiti začeto delo, deželni zbor pa naj bi jo naj to opozoril. — Poslanec Gregr je stavil interpelacijo na deželnega namestnika, kaj misli storiti, da ne bodo v prihodnje v mestih, kjer žive Čehi in Nemci skupaj, češki roditelji po Nemcih siljeni svoje otroke vpisovati v nemške šole, kakor se to do sedaj godi. — Kar se tiče šolstva, moramo omejititi predlog, ki je bil stavljen v češkem deželnem zboru. Predlog je ta, naj se izda zakon, po katerem je vsaka občina v onih okrajih, kjer žive Nemci in Čehi skupaj, obvezana vzdrževati šole za otroke ene ali druge narodnosti, ako se oglasi 40 za šolo godnih otrok. V tem naj bi pa občine dobivale podpore od dežele. Ako bi ta zakon obveljal, bi bila manjšina v mešanih krajih osigurana pred napadi večine.

Šavo med visocimi gorami, kamor jih priganja uže tretje leto v poletnem času na posestvo svojega gospodarja Gomilščeka. Stopi na veliko skalo, katero je krstil „cerkev“, ker je bila nekako podobna cerkvi z zvonikom ter zauka na vse grlo, da se odmeva daleč po gorah, veleč ovčicam, svojim podložnim, naj se do sita najedo sočnih jedil brez vsake skrbi. Kakor bi razumela čreda dečkov ukaz, razkropi se po pašniku in slastno obira mlado mehko travo in pisane cvetlice, Kodrež pa pazi na drobno, da ne pride volk in ne pohrusta ovac in mladega dečka.

Dreje odloži z jedili natlačeno malho, na kateri ste bili vpleteni začetni pismeni njegovega imena, obesi jo na bližnji grm, steče v gozdek, nabere suhega listja in drv, donese kurjavo k „cerkvi“, vzame kresilo, kamen in gobo in takoj plapolala plamen visoko ob začrneli skali. Zdaj pristopi k svoji malhi, položi jo na tla, poklekne in izloži kos turšičnega kruha, nekoliko surovega krompirja; — še nekaj je na dnu, misli si. — Oj, kako lepa rdeča jabolka, — a, a, uže vem kedo mi je dal te, — Zora! Sinoči sem obesil malho v ovčjaku, prav ona mi jih je dela vanjo med ta-le trdi krompir!

V ogerskem državnem zboru traja še vedno razprava o novem vojnem načrtu. Ogerski poslanci niso preveč navdušeni za ta zakon, da baš obratno; nezadovoljnost če dalje bolj raste. Celo najbolj zagrizeni liberalci so se izrazili proti zakonu, posebno pa proti naredbam o enoletnikih in o rabi nemščine. Tisza brani ter zagovarja zakon, kakor najbolj more, preporuča tudi Madjarom, naj se uče nemški, ker jim je ta jezik v trgovini jako potreben. Poslanci na skrajni levici so taki nasprotniki nemščine, da bi rajše, nego se uče temu jeziku, razdelili vojako v ogersko in avstrijsko, samo da bi v ogerski veljala madjarščina kot poslovni in uradni jezik. Tisza pravi, da bi to škodilo državni ideji ogerski, katero si je prizadeval povzdigniti ne samo v Avstriji, ampak tudi v vnanjih državah. Madjari pa veljavo pred svetom najbolj pokažajo s tem, ako dokažejo, da so največja podpora Avstro-Ogerske države. V to ime treba pred vsem krepke in jedine vojske, zato predlogi, da se vojni zakonski načrt vsprejme nespremenjen. Kljub nejevolji in razburjenosti je osigurana velika večina. Za zakon bodo glasovali tudi Hrvatje in Saksi.

Vnanje dežele.

„Nord“, glasilo ruske v lade, piše, da je na Balkanu zmaga ruske diplomacije zagotovljena. Ruski upliv si krči pot v Srbijo, na Rumunsko, da celo na Bolgarsko ter čedalje bolj ispodriva avstrijski. Ruska razumna politika mora naposled zmagati. Iz Odese poročajo, da vlada pošilja čedalje več vojakov v srednjo Azijo. Vojaki potujejo po novi zadnje-azijski železnici v Turkestan.

Srbski kralj je poslal o novem letu st. st. lastnoročna pisma Ristiću, Hristiću, Gruiću in metropolitu Mraviću, v katerih izraža imenovanim gospodom zahvalo na njih požrtvalnosti, s katero so izvršili težko delo revizije ustave. Ob enem podeljuje Ristiću red sv. Save prve vrste, ministru Bogičeviću in generalu Gruiću red Takova prve vrste, metropolitu pa red Belega orla. S posebnim ukazom podeljuje pa odlikovanja premnogim članom odseka za revizijo ustave, i. dr.

Mej Nemčijo in Anglijo je razpor čedalje večji. Prepri so se začeli uže koj po smrti pokojnega cesarja Friderika; sedanji nemški cesar in Bismark pa o vsaki priliki najdeta kak povod, da netita nezadovoljnost. Razpor mej angležkim poslanikom v Peterburgu, g. Morierom, in grofom Herbertom Bismarkom, je pa v obeh deželah posebno razburil duhove. Na Angležkem so proti Bismarku tako razjarjeni, da bi ga, kakor se je izrazil nek angleški veljak, noben Anglež ne vzel pod

Nekoliko gomoljev si odbere, drugo spravi zopet v malho, donese zemljice k ognju, razpoloviči jih in zagrebe v žerjavico, govoreč sam z seboj: „Dobra deklica mi je dala tako lepa jabolka, tudi jaz jo moram z nečem razveseliti“. Odide k bližnjemu grmu in prinese pol spleteno čedno košarico, katero dovršivši, pokloni dobri deklici Zori, da shranjuje v njej šivalno in pletilno orodje.

Soince sije visoko na obzorju. Lačni dečkov želodec opomni svojega lastnika na koščke krompirja v žerjavici. Deček takoj razbrska ogenj, izgrebe koščke ter jih položi po zelenem zemeljskem pogrnjalju. Vsacega posebej osnaži in prične uživati dar dobre mamice zemlje. Pes Kodrež mej tem neprestano laja proti vzhodu. „Kaj mora imeti; — morda je volk?“ misli pastir, prestane jesti, vstane in gleda, kaj bi utegnilo biti.

II.

In to srečo, srečo moje vroče
Zvija se pod silo to in stoče,
Zvija se in joče brez miru
Vre, kipi k mogočnemu Bogu.
Josip Pagliaruzzi.

Sem od vzhodne strani med gostim grmičjem stopa ptuj človek visoke postave, star okoli štirideset let. Hodí počasi in

svojo streho. Pa ne samo privatni ljudje, tudi vlada angležka je razburjena in najmanjši spor v vshodnjem Afriki bi imel lahko jako resne in slabe posledice.

Shoda onih mož, ki se hočejo potegovati za vseobčji mir, udeležili so se v Milanu tudi francoski anarhisti in boulangisti. To je Italijane hudo razburilo in listi pišejo jako ostro proti enim in drugim. Posebno boulangistom očitajo, da udeležitev tega shoda dokazuje samo, kako neizmerno so nesramni. — Boulanger je za svojega ministrovanja razpostavljaj ob meji francoske čete in zidal trdnjave, njegovi pristaši hodijo pa sedaj prepovedat mir v Italijo; to je pač nesramnost, ki zasluži kazni.

General Boulanger se je odpovedal mandatu za departement Nord. Mož je brzkone prepričan, da bode izvoljen v Parizu. Ko je prišel v zbornico, govoril je baš poslanec Martin-Feuillé. Ko Boulanger vstopi v dvorano, navstane mej poslanci mrmranje in govornik obmolne. Boulangerjev prijatelj pripomni: „Glejte glejte, kak utis napravi na zbornico prihod generala“. „Ni res, govornik dalje kličejo od vseh strani. Govornik zvrši. Predsednik prečita potem pismo, v katerem se odreka Boulanger mandatu za dep. Nord.

DOPISI.

S Krasu 8. januarja. [Izv. dop.] Polvoljno razvilo se je na Krasu omiko pospešujoče šolstvo, kajti pred dvajsetimi leti bilo je tu ustanovljenih jedajst učiteljskih služeb, a tačasno deluje nad štirideset učiteljskih moči. Ustanovile ste se čveterorazrednici, dvorazrednice in več enorazrednic, katere se bodo postavno razširjale.

Sežanski šolski okraj je glede drugih primorskih okrajev z učitelji dobro preskrbljen, kajti, tu se ne nameščajo podučitelji kakor v sosednem goriškem šol. okraju z 300 gl. letne plače, nego službo nastopivši učiteljski kandidat dobiva 400 gl. oziroma 430 gl. letno plače, kar je prav. Spraznjena učiteljska služba se koj začasno namesti. V teku let zdela začasni učitelj sposobnostni izpit i tedaj se služba razpiše v stalno nameščenje. Srečen je zdaj, ako si je umel prisvojiti — — — od kraj. šol. sveta. Živ krst mu ne pride do kože, kar svedoči sledoča dogodbica:

L. 1888. bila je razpisana učiteljska služba v S. Prosil je za to službo tamošnji začasni učitelj v dosego stalnosti in učitelj II. vrste, ki uže petnajst let vživa šolski prah ter uspešno deluje na učiteljskem

opira se na svoj dolgi meč, kateri mu služi v palico. Obleden je gospodski, a hlače so mu raztrgane in razcapane do kolen od bodečega trnja. Dreje zagledavši ptujega gospoda, premišlja, kedo bi utegniti biti ta človek, saj todi mimo ni še videl iti človeka, od kar priganja svojo čredo sem; ni steze ne poti po tej pusti planoti.

Ptujec stopa naravnost proti dečku. Dreje pozdravi uže z daleka prišleca in se odkrije, kakor ga je naučil vaški duhovnik, h kateremu je hodil v postnem času h kršanskemu nauku.

Tuji gospod odzdravi dečku, sede na kamen, vzdihne težko in vpraša: „Deček, si-li sam v tej dolini?“

„Prav sam sem, vedno sam!“ odgovori deček. Potem nastavi: „Gospod, vi ste trudni in menda tudi lačni, morda bi radi povžili košček krompirja? Vem, da gospoda je vse boljši!“ S tem mu ponudi pečene kosce.

Ptujec vzame samo eden košček, katera s slastno povžije.

Pastir opazuje med tem tujca in zagleda krvavečo rano na njegovej rami. Zato ga takoj opozori na curečo kri, rekoč: „Gospod, vi ste ranjeni na roki, dobro bi

polji. Ta si je želel premeščenja zaradi svojih in svoje družine zdravstvenih razmer, upajoč tudi, ker službuje v zdajni občini uže dvanajsto leto, da se mu vender spolni opravičena želja. — Kaj še?! Vsled naveta kraj. šol. sveta, Bog mu odpusti, podelila se je ova služba mladenci. Žalostno-veselo, pa resnično. — Pohvalno moram omeniti, da je naš slavni c. kr. okr. šol. svet možato odločil to predlaganje, a posebno učiteljska zastopnika, da sta spolnila svojo sveto dolžnost. — Nekateri učitelji mislijo svojema zastopnikoma izročiti diplome, — a tega ni treba, saj sta moža po božji volji.

Pravicoljub.

Iz Pečine 10. januarja. [Izv. dop.]

Zelo majhna in nezatna je naša vasica, vender godilo se je uže marsikaj tukaj kar je moglo ganoti vsacega v srce. Pokopana sta tukaj uže dva duhovna domačina, koja sta bila prava domoljuba, vneta za svoj rod in dom. Praznovali smo leta 1863. tudi z veliko slovesnostjo 18stoletnico sv. Mohora, pri kojoj so sodelovali tolminski pevci, kajti takrat ni še bila tukaj vzbujena narodna zavest. Dandanes je tukaj uže vse drugače, vidi se marsikaj, da nismo zadnji v nikakej stvari, kjer je le mogoče, da pokažemo našo narodno zavest.

Zgorej imenovanim dnevom smemo primerjati tudi dan 7. t. m. ko je bil pogreb prvega tukaj umrlega veterana. Velezaslužni in marljivi g. A. Devetak, predstojnik podružnice veteranskega društva v Tolminu in drugi udje, izmed katerih so prišli razni kake 3 ure daleč, da skažejo umrlemu poslednjo čast, priredili so upravsijajen pogreb. Došla je tudi iz družih krajev obila množica ljudstva, da se pogreba vdeleži; posebno iz sv. Viške gore in Ponikve bilo jih je prav obilo število.

Nepopisni utis naredili so veterani tega dne na tukajšno ljudstvo in želeli je, da bode to veliko pripomoglo, da se to patrijotično društvo bolj razširi. Dosluženi vojaki, pozivljam vas, da pridno pristopate k temu društvu, kajti to bode vam v čast. Akoprav so Pečine majhna vas, vender šteje društvo uže nekoliko udov in upam, da jih bode še več. Ali bi jih ne bilo lahko tudi po drugih občinah še več, kjer je gotovo mnogo dosluženih vojakov? Pa tudi vi, ki imate bolj težek žep in lahko malo globokoje segnete, pristopite temu društvu kot prijatelji in podporniki. Vsak, kdor le količkaj stori za prospah društva, imel bode zaslugo tudi za čast narodovo in države, kajti, kjerkoli je mogoče pokažimo, da smo zvesti sinovi in podaniki Avstrije.

Upati pa smemo, da dokler ima „Tominska veteranska podružnica“ tako vrliga

bilo, da vam se rana obveže, ker se potem tudi laglje ozdravi.“

Ptujec vzame iz žepa rdečo svilenoro ruto in prosi dečka, naj mu obveže roko, kajti rana bila je, kakor jo je bil opazil pastir, visoko ob ramenu. Deček tujcu takoj ustreže. — Po kratkem odmoru vpraša tujec dečka:

„Dobri deček! ali veš tod okoli za skrivališče, v katerem more biti človek varen, da ga ne dobe, če bi ga iskali?“

„Dà, gospod! Tu doli v skritem je votlina, v katero zahajam, ako je slabo vreme; toda vhod je ozek, komaj prolezem; notri pa je prostora za tri velike izbe,“ odgovori deček.

„Dobri deček, pokaži mi kraj in skrij me; dobro plačilo dobiš, ako nikdo zame ne zvě. Iščejo me vojaki, da bi me usmrtili. Dobri deček! ne misli, da sem tat ali pobojnik, takov nisem; vse ti povem, le da se rešim in me ne dobé. Pokaži mi ono votlino, kajti moji preganjalci biti morajo blizu, da me ne primejo.“

Ptujcu prirosile so solze in padale v gosto kostanjevo brado.

„Rad vam pomorem, gospod in vas skrijem; pojditel!“

(Dalje prih.)

in vnetega predstojnika, bode vedno krepkeje napredovalo, ker v resnici se vidi, da mu je veliko skrbi za družtvo. Tako je prav!

Iz Vrabč nad Ipavo, 14. januarja 1889.
V nedeljo, dne 13. t. m. nameravali smo obhajati 40letnico vladanja našega cesarja. Žalibog svoje želje nismo mogli izpolniti, kajti neumorni naš gosp. učitelj Janko Rudolf je baš na predvečer nameravane slavnosti nevarno obolel. Vender pa nam je v soboto popoludne uže naznanjalo streljanje iz dveh topičev bližujočo se slavnost. Smodnik podaril je gosp. učitelj, kajti naš g. župan ga ni dobavil o pravem času. Ne vemo, zakaj g. župan priprave za toliko važno slavnost zavlačuje. (Mimogredé bi mogel omeniti o velikej skrbi g. župana za svojo občino le-to, da naš vodnjak, kateri služi v napajanje živine, uže dve leti ni bil iztrebljen; tudi o poti k cerkvi bi se moglo marsikaj omeniti).

Vsled navedene zapreke morala se je slavnost preložiti na dan 20. t. m. ter se bode vršila z nastopnim vspeodom:

V nedeljo zjutraj budnica, zvonenje in streljanje; ob 10. uri slovesna sv. maša, popoludne ob 3. uri petje (šolska mladina in cerkveni pevci), zatem deklamacije, primerne govori in tombola z raznimi lepimi dobitki. Ustopnina 10 kr., listič za tombolo 10 kr. Čisti dohodek obrne se v prid šolske zastave.

Domače vesti.

O vrnivših se izseljencih iz južne Amerike začeli smo v denašnje številki objavljati jako zanimljive podrobnosti, katere nam je odstopil iz prijaznosti v obliki dnevnika vračajoč se naš rojak iz okolice. Odločili smo se objaviti beležke našega rojaka v svari vsem onim, kateri se še vedno ne dajo prepričati, da jih čeka v novem svetu največa beda.

Neža Viličičeva, v Trstu jako znana, rodoljubna gospa, umrla je dne 14. t. m. po kratkej bolezni. Naše presrečno sožaljenje!

Josip Vlah, mestni učitelj na c. kr. pripravnici in občinski zastopnik v Kastvu, umrl je dne 11. t. m. v mestnej bolnici na Reki v 28. letu svoje dobe. Neisprosná smrt pobrala je v pokojnemu Vlahu vročega rodoljuba, kateri je deloval vkljub svoje mladosti uže vsestransko v prosep narodnih podvzetj. Zapustil je udovo in dvoje otrok. Žaljuoči redbini izrekamo iskreno naše sočutje.

V spomin gospe Neže Viličičeve darovala je rodbina Mankočeva 10 for. za družbo sv. Cirila in Metoda.

Za družbo sv. Cirila in Metoda nabralo se je dne 12. t. m. na plesu ženskega oddelka delalskega podpornega družtva gld. 6.87. — Prijatelji družtva darovali so o istej priliki gld. 7.20. — Vsega: gld. 14.07. — Čitalnični člani so v nedeljo 13. t. m. o izletu na Prosek licitovali zajca ter skupili za družbo gld. 9.57. Isti dan se je nabralo mej Prosečani v ta namen gld. 3. Sréna Hvala!

Gosp. dr. Vošnjak poklonil je podpornemu družtvu za slovenske velikošolce na Dunaju od skupila 30 komadov njegove knjige „Pobratimi“, ki jo ima na prodaj slovenski klub, znesek 6 gld. v svrhu imenovanega družtva.

Duhovniške premembe v tržaškij škofiji. Duhovni pomočnik v Škednji, g. gosp. Jorip Kompore, gre kot župnijski in dekanijski oskrbnik v Osp; na njegovo mesto pride č. g. Bruno Kratzig, doslej v škofijski pisarni.

Preč. g. Martin Pervanje, upravitelj kuracije na Idriji pri Bači, bil je investirán dne 8. t. m. kot stalni kurat te duhovnije.

Za sirotišnico v Kočevju je darovala gospa Klavdija Gorup na Reki 50 gld.

Gospoda Josipa Gorupa, veletržca na Reki, imenovali ste občini Britof in Zgor-

nje Vreme častnim občanom ter čitalnica v Starem trgu častnim članom.

Iz Brazilje — v Trst. Vse odgovarjanje proti selitvi v blaženo Ameriko je, žal! malo ali nič pomagalo. Ljudje so zaslepjeni ter niti silom nečejo viditi pogube, katera jih čaka v neznanem svetu. Tako je bilo pred nekoliko mesecev, tako je še danes. Mogoče, da bodo na omamljeno ljudstvo nekoliko uplivali oni nesrečnejši, kateri so podali svoje življenje brezvestnim židovskim agentom ter zapustili svoj dom — da se v žalostnem stanju po 3 mesecih vratio v svojo domovino. Z parnikom „Helios“ odpotovalo je dne 25. oktobra p. l. 380 izseljenikov v Brazilijo, dne 14. t. m. zvečer vrnolo se jih je 227, kateri v novem svetu niso mogli niti živeti, niti umreti. Dovel jih je angleški parnik „Frisio“ iz Rio de Janeiro do Genova, od tod se jih je odpravilo z železnico preko Kormina v Trst. Na potu so trpeli ubogi ljudje strašno bôdo. V Genovi podelilo se je po 5 frankov vsakej osebi; hrana in prebivališče na postajah bila je strašno slaba. V Trstu čekali je vračajoče se bédno ljudstvo magistrata ravnatelj g. Gandusio ter razdelil med nje nekoliko denarja. Spravilo se je siromake, kateri so zgubili dom in — celó streho in obleko, koliko možno pod krov. Kaj bode zdaj? Javna milosrčnost morala se bode zanje zavzeta!

Vabilo na drugi plesni venček, kateri priredi plesni odsek „delalskega podpora družtva“ dne 19. januarja 1889. v dvorani ulice Torrente h. št. 16. Ustopnina 30. nvč. za osebo brez izjeme. Začetek ob 8 in pol uri zvečer.

Ustopnice se dobivajo: v pisarni „del. podp. družtva“, pri g. A. Žitku, Corsia Stadion št. 1, v pekarni g. Jerška, Corsia Stadion št. 21, in v tiskarni Dolenc, Via Carintia št. 28, na večer plesa pa pri blagajni.

Ples ženskega oddelka delalskega podpornega družtva, v soboto dne 12. t. m. vršil se je sijajno. V priléno prostornih sobanah nabralo se je toliko družtvenih članov in drugih povabljenih gostov, da so bile vse sobe, posebno pa plesna dvorana, prenapolnjene. Glavna točka bogatega programa bil je narodni ples „Kolo“, katerega je plesalo 12 parov: možki v sokolskej opravi, ženske v raznih slovanskih narodnih nošah. Občinstvu je „Kolo“ tolikanj ugajalo, da se je moralo vsled burnega odobravanja ponavljati. — Med odmorom iznenadil nas je oktet narnarodnih čilih pevcev ter zapel v plesnej dvorani par divnih narodnih skladb. Vrli pevci želi so zaslužno splošno odobravanje. — Neumorna mladina se je vrtela povabljenih melodijah izbornega vojaškega orkestra do ranega jutra.

Čestitamo podvzetnemu ženskemu oddelku del. podpornega družtva na lepemu vspehu svojega letošnjega plesa, kajti vladala sta vse skozi izboren red in splošna zadovoljnost. Želimo, da bi tudi denarni vspeh služil v spodbujanje nevstrašnega našega narodnega ženstva.

Vabilo na dramatično predstavo in ples, katero priredi „Tržaško podporno in bralno družtvo“ v Trstu dne 9. februarja t. l. v gledališću „Fenice“. Pred in med igro svira godba c. kr. 87. pešpolka. Predstavlja se narodna igra s petjem v 5. dejanjih: „Reveček Andrejček“. Igro vodi in uprizori režiser dram. družtva gosp. I. Borštnik. Po igri ples. Vstopnina k dram. predstavi: V prizemlji 50 kr., galerija 30 kr.; k plesu vstopnina posebej 50 kr.; sedež v prizemlji I. vrste 50 kr., II. vrste 30 kr. Skupni listek k predstavi in plesu 80 kr. Vstopnice se prodajajo pri gospodu Kržetu, piazza St. Giovanni št. 1., v kavarni Commercio (Via Caserma) in v družtvenej dvorani (Via Caserma št. 13. I. n.) zadnji večer samo v gledališću. — Čisti dohodek namenjen je za nabavo družtvene zastave. Blagodarom se ne stavijo meje. Blagajna se odpre ob 1/2 7. uri. — Začetek ob 8. uri.

Občinski svet tržaški ima danes ob 1/2 7. uri zvečer javno sejo. Na dnevnem redu je: 1. Predlog mestne delegacije glede prošnje za dovoljenje posojila za zgradbo

in upravljanje javnih skladišč. 2. Predlog stalnega tržnega odbora gledé ustanovitve tržišča na trgu „della Zonta“. 3. Obnovljena prošnja podvzetnikov C. Vallon in drugov v zadevi zgradbe železnice na žice. 4. Določbe o načrtu stavbenega reda v ulici Boschetto. —

Državni zbor prične svoje zborovanje dne 29. t. m.

Proti pelagri. V Terzu (blizo Ronke) odprla se je dne 13. t. m. slavnostno prva ekonomična peč (forno rurale), katero je zgradila država na svoje troške v svrhu zatiranja pelagre v okraju gradiškem. Ob odprtju bili so navzoči nam. svétnik dr. Bohata kot zastopnik namestništva, dež. glavar Fr. grof Coronini, načelnik komisije proti pelagri vitez Vintschgau, razni zdravniki in člani komisije in občinski zastopniki sosednih občin. Po končanej sv. maši se je peč blagoslovila ter izročila upravi lokalnega odbora. Gostje so si zgradbo ogledali in zatem so se občinski siromaki pogostili na račun občinskih svetovalcev v Terzu. Občina je napravila komisiji in gostom banket.

V Barbani izvoljen je z novim letom popolnoma hrvatski zastop. Načelnikom izvoljen je M. Malabotič. Slava!

Družtvo „Pravnik“. Deželna vlada kranjska je potrdila pravila pravniškega družtva in dovolila družtvo „Pravnik“. V kratkem se bode izvolil odbor. Začasno naj se družtveniki oglašajo pri g. dr. Ivanu Papežu, odvetniku v Ljubljani.

Deželni odbor kranjski imenoval je v seji dne 12. t. m. nove člane okrajnih šolskih svetov. Za Ljubljano sta imenovana gg.: Josip F. Seunig, graščak na Bokalcih in Franc Kotnik, tovarnar in posestnik na Vrdu. Za Krško Viljem Pfeifer, državni in deželni poslanec na Krškem, in dr. Janez Mencinger, advokat na Krškem. Za Radovljico Franc Čarman, c. kr. vojaški kaplan v pokoji v Radovljici, in M. Hermann, trgovec v Radovljici. Za Kranj Viktor Globočnik, c. kr. notar v Kranji, in Ivan Urbančič, graščak na Turnu. Za Litijo Luka Svetec, c. kr. notar v Litiji, in Štefan Jaklič, župnik v Št. Vidu. Za Postojino Hinko Kavčič, deželni poslanec na Razdrtem in Janez Sajovic, župnik v Slavini. Za Logatec Julij Mayer, zdravnik v Planini, in Ignacij Gruntar, c. kr. notar v Logateci. Za Kočevje Ed. Hoffmann, trgovec v Kočevju, in Primož Pakiž, posestnik in deželni poslanec v Primostci pri Sodražiči. Za Novomesto dr. Josip Marinko, katehet na gimnaziji v Rudolfovem, in L. Golja, c. kr. okrajni sodnik v Trebnjem. Za Črnomelj Franc Dovgan, proš v Metliki, in Anton Kupljen, c. kr. notar v Črnomlju. Za Kamnik Janko Kersnik, c. kr. notar in graščak na Brdu, in Ivan Murnik, trgovec in posestnik v Kamniku.

Deželna blagajnica kranjska je menda, odkar obstoji, imela največji denarni promet prvi teden tega leta in sicer vsled konvertovanja zemljiško-odveznega dolga. Prejela je v gotovini 2,516.403 gld., izplačala pa 2,566.067 gld.

Načrt za novo gledališće v Ljubljansko je arhitekt g. V. Walter uže izdelal. Pri svojem načrtu se je oziral na obstoječe razmere in potrebe in zlestiti tudi skrbel, da bode „Dramatično družtvo“ imelo v novem poslopju svojo pisarno, knjižnico in posebni oddelek garderobe. Načrt kaže, da si g. Walther ni zastoj ogledal naj-novejših gledaliških stavb in da se je trudil izogibati se nedostatkem, ki so se na primer prikazali pri dvornem gledališču Dunajskem.

Burja. Uže v tretječ pojavila se je v letošnjej zimi burja izredno silovito. Po nekoliko deževnih dnevih začela je puhati v nedeljo zvečer in vedno narastajoča postala v ponedeljek tako močna, da so se morale na posebno nevarnih krajih po mestu nategniti vrvi, ob katerih morejo hoditi ljudje. Prva žrtva vetra bil je v ponedeljek zjutraj nek pekarski pomočnik, kateri je nosil na glavi košaro z

kruhom po ulici Molina a vento. Burja ga treščil ob tla, mu odnese koš z kruhom vred in izvestno je bilo siromakašemu človeku hudo, ko je videl pečivo veselo skakljati na vse strani. Imel bi dokaj opraviti, ako bi je hotel zopet nabirati! — 73letnega težaka Ivana Hvala vrgel je v novem pristanišču veter pod mimo dirjačo voz. Hvala je težko poškodovan ter so ga morali odnesti v bolnico. — V torek je hotela neka deklica obiskati svojega brata mornarja, kateri je na v novem pristanišču zakotvenemu parniku. Burja jo je vrgla raz obali v morje, ali k vsej sreči izvlekli so jo mornarji brzo iz vode. — Parniki so se skoraj vsi zakasnili, kajti odhajajoči vsled silne burje niso mogli iz pristanišča, prihajajoči pa niso mogli do obali. — Danes je burja zopet nekoliko odjenjala, — a kdo zna za koliko časa?

Sodnijsko. Zaradi žaljenja Nj. Veličanstva bil je obsojen v tajnej obravnavi Marijan Appolonio iz piranskega okraja na štiri mesece zapora. — Proti bivšemu menjaču Josipu Zoldanu, kateri je bil obtožen goljufije, vršila se je konečna obravnava dne 13. t. m. Ozirom na razne olajšajoče vzoke, bil je Zoldan obsojen lena 4 tedne zapora.

RAZNE VESTI.

Prodaja tobaka. V deželah, zastopanih v državnem zboru, skupilo se je v prvih treh četrtletjih minolega leta za smodke in tobak skupaj 56,547.336 gold. V inozemstvu se je skupilo 458.164 gl., skupaj torej 57,005.503 gld. Leta 1887 se je različnega tobaka v enakem času prodalo za 57,696.838 gl., t. j. za 1:2 odstotkov več. Havana-smodk prodalo se je manj 535.155 komadov, drobnega tobaka manj 44.812 kilogramov, debelega manj 61.510 kilogramov.

Bratje Sokoli!

Na velikem sokolskem plesu dne 26. t. m. plesalo se bode narodni ples „Kolo“. Kdor ga želi plesati, oglasi naj se v ponedeljek 21. t. m. ob 8. uri zvečer v prostorih „del. podp. družtva“. — Naznanja se tudi, da so naročene slike iz Prage prispbele. Kdor se je na nje naročil, more jih dobiti. — Na zdar!

ODBOR.

Dopisnica upravnictva.

G. J. G. Kostanjevica plačano za 88. Kalendar „Danica“ odposlali.

Javna zahvala. ✓

Preblagorodna gospa baronica Reinelt je blagovolila podariti ubožnim družinam na Proseku ves pridelek olja njenega posestva v Grljanu, za kar se podpisani v imenu obdarovanih preblagorodneje gospej baronici najtopleje zahvaljuje.

Prosek 11. januarja 1889.

Ivan Nabergoj,

državni in deželni poslanec.

Zahvala ✓

Podpisano predsedništvo zahvaljuje se najtoplje sl. družtvu „Tržaški Sokol“, katero je tolikanj bratsko in nesebično podupiralo „ženski oddelek“ našega družtva, dalje gospodoma plesovodjema, gg. plesalcem in plesalkam „Kola“ ter vsej rodoljubnej gospodi, katera se je žrtvovala bodisi na katerikoli način v harmonično izvršitev plesa nazvanega oddelka.

V Trstu, dne 13. januarja 1889.

Predsedništvo

delalskega podpornega družtva.

Razglas.

Dne 24. januarja t. l. bode v občinskem uradu v Nabrežini od 10—12 ure predpoldne javna dražba za izdelovanje novega tlaka tukajšnje cerkve. Klična cena je 1100 f. — Podjemnik mora položiti 10% varščine. Pogoji in načrti so vsakemu v pregled v vikarijskemu uradu.

Cerkveno oskrbnništvo 1—3

v Nabrežini dne 14. januarja 1889.

